

Nr 10.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 79 § 2 mom. lagen om kommunalstyrelse på landet, m. m.

Till konstitutionsutskottet ha båda kamrarna den 25 mars 1953 hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 98, vari Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 13 mars 1953, föreslagit riksdagen att antaga följande

1) Förslag
till

lag angående ändrad lydelse av 79 § 2 mom. lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet.

Härigenom förordnas, att 79 § 2 mom. lagen den 6 juni 1930 om kommunalstyrelse på landet¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Nuvarande lydelse:

79 §.

2 mom. Kommun äger, utan att Konungens fastställelse å beslut där- om erfordras, upptaga lån, *ställda på högst ett års återbetalningstid*, intill ett sammanlagt belopp motsvarande en utdebitering av tre kronor för varje å kommunen belöpande skattekrona enligt den under nästföregående år fastställda taxeringen.

Utöver vad i föregående stycke är medgivet äger kommun, utan att Konungens fastställelse å beslut där- om erfordras, upptaga lån intill en sammanlagd summa motsvarande för varje skattekrona som nyss sagts en utdebitering av det belopp, varmed den under nästföregående år fastställda utdebiteringen understiger, i kommun som omhänderhar folksko- leväsendet tio och i annan kommun

Föreslagen lydelse:

79 §.

2 mom. Kommun äger, utan att Konungens fastställelse å beslut där- om erfordras, upptaga lån intill ett sammanlagt belopp motsvarande en utdebitering av *fyra* kronor för varje å kommunen belöpande skattekrona enligt den under nästföregående år fastställda taxeringen. Lån, *som här avses*, skall vara ställt att återbetalas inom fem år och, därest lånetiden är mer än ett år, att årligen avbetalas; dock må kommun vid förvärv av in- tecknad egendom övertaga betalningsansvar även för sådan i egen- domen in-tecknad gäld, som är ställd att betalas inom längre tid eller i annan ordning.

Kommun äger jämväl, utan att Konungens särskilda fastställelse å beslut där- om erfordras, upptaga lån

¹ Senaste lydelse se 1949: 142.

Nuvarande lydelse:

nio kronor, dock högst tre kronor för varje skattekrona. Lån, som avses i detta stycke, skall vara ställt att återbetalas inom fem år och, därest lånetiden är mer än ett år, att årligen avbetalas; dock må kommun vid förvärv av in-tecknad egendom övertaga betalningsansvar även för sådan i egendomen in-tecknad gäld, som är ställd att betalas inom längre tid eller i annan ordning.

Lån, som enligt uttryckligt beslut skall upptagas för att gälda äldre lån och återbetalas inom de betalnings-terminer som gälla för det äldre lånet, skall vid bedömande, huruvida underställning av beslutet erfordras, ej anses utgöra nytt lån.

Nyttjar kommun jämlikt lagen om kommunal fondbildning medel från annan kommunen tillhörig fond än kassaför-lagsfond i stället för belopp som kommunen äger upplåna, skall kommunens lånerätt anses därigenom tagen i anspråk; dock må kommun utan hinder av denna bestä-melse besluta att använda sin låne-rätt för att ersätta sålunda nyttjade fondmedel.

Med lån avses i detta mom. även borgen.

Kommun äger jämväl, utan att Konungens fastställelse å beslut där-om erfordras, i enlighet med gällande bestämmelser om egnahemslån och förbättringslån samt om tertiärlån och tillägglån för flerfamiljshus åta-ga sig ansvarighet gentemot staten för lån, som av statsmedel beviljas annan än kommunen; dock skall kommuns beslut att ikläda sig sådan borgen för tertiärlån eller tillägglån åt allmännyttigt bostadsföretag, vil-ken må godtagas i stället för in-teck-nings-säkerhet, underställas Konung-ens prövning.

Av Konungen meddelat beslut att bevilja kommun lån av statsmedel skall anses innefatta jämväl tillstånd att upptaga lånet.

Föreslagen lydelse:

av statsmedel, som av Konungen be-viljats kommunen, så ock, i den om-fattning och på de villkor Konungen bestämmer, lån av statsmedel, som beviljats kommunen av statlig myn-dighet.

Lån, som enligt uttryckligt beslut skall upptagas för att gälda äldre lån och återbetalas inom de betalnings-terminer som gälla för det äldre lånet, skall vid bedömande, huruvida underställning av beslutet erfordras, ej anses utgöra nytt lån.

Med lån avses i detta mom. även borgen.

Kommun äger, utan att Konung-ens fastställelse å beslut därom er-fordras, i den omfattning och på de villkor Konungen bestämmer, åta-ga sig ansvarighet gentemot staten för lån, som av statsmedel beviljas an-nan än kommunen, så ock borgens-ansvar för lån åt bostadsföretag, som godkänts för statlig belåning.

(Se andra stycket!)

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1953.

2) Förslag

till

lag angående ändrad lydelse av 74 § 2 mom. lagen den 6 juni 1930 (nr 252) om kommunalstyrelse i stad.

Härigenom förordnas, att 74 § 2 mom. lagen den 6 juni 1930 om kommunalstyrelse i stad¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Nuvarande lydelse:

74 §.

2 mom. Stad äger, utan att Konungens fastställelse å beslut därom erfordras, upptaga lån, ställda på högst ett års återbetalningstid, intill ett sammanlagt belopp motsvarande för varje å staden belöpande skattekrona enligt den under nästföregående år fastställda taxeringen en utdebitering av fyra kronor, såvitt angår i landsting ej deltagande stad, och en utdebitering av tre kronor, såvitt angår annan stad.

Utöver vad i föregående stycke är medgivet äger stad, utan att Konungens fastställelse å beslut därom erfordras, upptaga lån intill en sammanlagd summa motsvarande för varje skattekrona som nyss sagts en utdebitering av det belopp, varmed den under nästföregående år fastställda utdebiteringen understiger, i stad som omhänderhar folkskoleväsendet tio och i annan stad nio kronor, dock högst tre kronor för varje skattekrona. Lån, som avses i detta stycke, skall vara ställt att återbetalas inom fem år och, därest lånetiden är mer än ett år, att årligen avbetalas; dock må stad vid förvärv av in-tecknad egendom övertaga betalningsansvar även för sådan i egendomen in-tecknad gäld, som är ställd att betalas inom längre tid eller i annan ordning.

Lån, som enligt uttryckligt beslut skall upptagas för att gälda äldre lån och återbetalas inom de betalningsterminer som gälla för det äld-

Föreslagen lydelse:

74 §.

2 mom. Stad äger, utan att Konungens fastställelse å beslut därom erfordras, upptaga lån intill ett sammanlagt belopp motsvarande för varje å staden belöpande skattekrona enligt den under nästföregående år fastställda taxeringen en utdebitering av sex kronor, såvitt angår i landsting ej deltagande stad, och en utdebitering av fyra kronor, såvitt angår annan stad. Lån, som här avses, skall vara ställt att återbetalas inom fem år och, därest lånetiden är mer än ett år, att årligen avbetalas; dock må stad vid förvärv av in-tecknad egendom övertaga betalningsansvar även för sådan i egendomen in-tecknad gäld, som är ställt att betalas inom längre tid eller i annan ordning.

Stad äger jämväl, utan att Konungens särskilda fastställelse å beslut därom erfordras, upptaga lån av statsmedel, som av Konungen beviljats staden, så ock, i den omfattning och på de villkor Konungen bestämmer, lån av statsmedel, som beviljats staden av statlig myndighet.

Lån, som enligt uttryckligt beslut skall upptagas för att gälda äldre lån och återbetalas inom de betalnings-terminer som gälla för det äldre lå-

¹ Senaste lydelse se 1949: 143.

Nuvarande lydelse:

re lånet, skall vid bedömande, huruvida underställning av beslutet erfordras, ej anses utgöra nytt lån.

Nyttjar stad jämlikt lagen om kommunal fondbildning medel från annan staden tillhörig fond än kassaförslagsfond i stället för belopp som staden äger upplåna, skall stadens lånerätt anses därigenom tagen i anspråk; dock må stad utan hinder av denna bestämmelse besluta att använda sin lånerätt för att ersätta sålunda nyttjade fondmedel.

Med lån avses i detta mom. även borgen.

Stad äger jämväl, utan att Konungens fastställelse å beslut därom erfordras, i *enlighet med gällande bestämmelser om egnahemslån och förbättringslån samt om tertiärlån och tillägglån för flerfamiljshus* åta sig ansvarighet gentemot staten för lån, som av statsmedel beviljas annan än staden; dock skall stads beslut att ikläda sig sådan borgen för tertiärlån eller tillägglån åt allmännyttigt bostadsföretag, vilken må godtagas i stället för in-tecknings-säkerhet, underställas Konungens prövning.

Av Konungen meddelat beslut att bevilja stad lån av statsmedel skall anses innefatta jämväl tillstånd att upptaga lånet.

Föreslagen lydelse:

net, skall vid bedömande, huruvida underställning av beslutet erfordras, ej anses utgöra nytt lån.

Med lån avses i detta mom. även borgen.

Stad äger, utan att Konungens fastställelse å beslut därom erfordras, i *den omfattning och på de villkor Konungen bestämmer* åta sig ansvarighet gentemot staten för lån, som av statsmedel beviljas annan än staden, *så ock borgensansvar för lån åt bostadsföretag, som godkänts för statlig belåning.*

(Se andra stycket!)

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1953.

3) Förslag

till

lag angående ändrad lydelse av 63 § 2 mom. lagen den 15 juni 1935 (nr 337) om kommunalstyrelse i Stockholm.

Härigenom förordnas, att 63 § 2 mom. lagen den 15 juni 1935 om kommunalstyrelse i Stockholm¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Nuvarande lydelse:

63 §.

2 mom. Staden äger, utan att Konungens fastställelse å beslut därom erfordras, upptaga lån, *ställda på högst ett års återbetalningstid*, intill ett sammanlagt belopp motsvarande en utdebitering av *fyra* kronor för varje å staden belöpande skatte-krona enligt den under nästföregående år fastställda taxeringen.

Utöver vad i föregående stycke är medgivet äger staden, utan att Konungens fastställelse å beslut därom erfordras, upptaga lån intill en sammanlagd summa motsvarande för varje skatte-krona som nyss sagts en utdebitering av det belopp, varmed den under nästföregående år fastställda utdebiteringen understiger tio kronor, dock högst tre kronor för varje skatte-krona. Lån, som avses i detta stycke, skall vara ställt att återbetalas inom fem år och, därest lånetiden är mer än ett år, att årligen avbetalas; dock må staden vid förvärv av in-tecknad egendom övertaga betalningsansvar även för sådan i egendomen in-tecknad gäld, som är ställd att betalas inom längre tid eller i annan ordning.

Lån, som enligt uttryckligt beslut skall upptagas för att gälda äldre lån och återbetalas inom de betalnings-terminer som gälla för det äldre lånet, skall vid bedömande, huruvida underställning av beslutet erfordras, ej anses utgöra nytt lån.

Nyttjar staden jämlikt lagen om kommunal fondbildning medel från

Föreslagen lydelse:

63 §.

2 mom. Staden äger, utan att Konungens fastställelse å beslut därom erfordras, upptaga lån intill ett sammanlagt belopp motsvarande en utdebitering av *sex* kronor för varje å staden belöpande skatte-krona enligt den under nästföregående år fastställda taxeringen. Lån, *som här avses*, skall vara ställt att återbetalas inom fem år och, därest lånetiden är mer än ett år, att årligen avbetalas; dock må staden vid förvärv av in-tecknad egendom övertaga betalningsansvar även för sådan i egendomen in-tecknad gäld, som är ställd att betalas inom längre tid eller i annan ordning.

Staden äger jämväl, utan att Konungens särskilda fastställelse å beslut därom erfordras, upptaga lån av statsmedel, som av Konungen beviljats staden, så ock, i den omfattning och på de villkor Konungen bestämmer, lån av statsmedel, som beviljats staden av statlig myndighet.

Lån, som enligt uttryckligt beslut skall upptagas för att gälda äldre lån och återbetalas inom de betalnings-terminer som gälla för det äldre lånet, skall vid bedömande, huruvida underställning av beslutet erfordras, ej anses utgöra nytt lån.

¹ Senaste lydelse se 1949: 144.

Nuvarande lydelse:

annan staden tillhörig fond än kassaförlagsfond i stället för belopp som staden äger upplåna, skall stadens lånerätt anses därigenom tagen i anspråk; dock må staden utan hinder av denna bestämmelse besluta att använda sin lånerätt för att ersätta sålunda nyttjade fondmedel.

Med lån avses i detta mom. även borgen.

Staden äger jämväl, utan att Konungens fastställelse å beslut därom erfordras, i enlighet med gällande bestämmelser om egnahemslån och förbättringslån samt om tertiärlån och tilläggs lån för flerfamiljshus åta sig ansvarighet gentemot staten för lån, som av statsmedel beviljas annan än staden; dock skall stadens beslut att ikläda sig sådan borgen för tertiärlån eller tilläggs lån åt allmännyttigt bostadsföretag, vilken må godtagas i stället för inteckningssäkerhet, underställas Konungens prövning.

Av Konungen meddelat beslut att bevilja staden lån av statsmedel skall anses innefatta jämväl tillstånd att upptaga lånet.

Föreslagen lydelse:

Med lån avses i detta mom. även borgen.

Staden äger, utan att Konungens fastställelse å beslut därom erfordras, i den omfattning och på de villkor Konungen bestämmer, åta sig ansvarighet gentemot staten för lån, som av statsmedel beviljas annan än staden, så ock borgensansvar för lån åt bostadsföretag, som godkänts för statlig belåning.

(Se andra stycket!)

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1953.

4) Förslag

till

lag angående ändrad lydelse av 8 § lagen den 6 december 1946 (nr 727) om kommunal fondbildning.

Härigenom förordnas, att 8 § lagen den 6 december 1946 om kommunal fondbildning¹ skall hava ändrad lydelse på sätt nedan anges.

Nuvarande lydelse:

8 §.

Fonds medel skola vara på betryggande sätt anbragta, kommun obetaget att nyttja fondens medel i stället för belopp, som kommunen jämlikt Konungens medgivande eller eljest äger upplåna. Kassaförlagsfond må jämlikt sitt ändamål nyttjas utan

Föreslagen lydelse:

8 §.

Fonds medel skola vara på betryggande sätt anbragta, kommun obetaget att nyttja fondens medel i sin verksamhet. Vid anbringande eller nyttjande av fonds medel skall tillses, att medlen vid behov äro tillgängliga.

¹ Senaste lydelse se 1952: 363.

Nuvarande lydelse:

hinder av den inskränkning som nu stadgats. Därutöver må kommunen nyttja fonds medel allenast efter Konungens tillstånd. Vid anbringande eller nyttjande av fonds medel skall tillses, att medlen vid behov äro tillgängliga.

Fonds medel — — — omyndigs medel.

Vad nu — — — än penningmedel.

Föreslagen lydelse:

Fonds medel — — — omyndigs medel.

Vad nu — — — än penningmedel.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1953.

Beträffande motiveringen till lagförslagen får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till propositionen.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft två likalydande, i anledning av propositionen väckta och till utskottet hänvisade motioner, nr 393 i första kammaren av herr *Lundgren m. fl.* och nr 486 i andra kammaren av herr *Thapper m. fl.* I motionerna har hemställts, »att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 98, måtte besluta att för sin del antaga regler om den underställningsfria kommunala lånerätten av samma lydelse, som Kungl. Maj:t föreslagit, men med lånerätten utökad till 6 resp. 8 kronor per skattekrona med giltighet från den 1 juli 1953».

I fråga om de skäl motionärerna anfört får utskottet hänvisa till motionerna.

Den underställningsfria lånerätten.

Gällande bestämmelser om kommuns rätt att upptaga lån återfinnas i 79 § lagen den 6 juni 1930 om kommunalstyrelse på landet (LKL), 74 § lagen samma dag om kommunalstyrelse i stad (LKS) samt 63 § lagen den 15 juni 1935 om kommunalstyrelse i Stockholm. Såsom huvudregel gäller enligt dessa lagrum, att beslut om lån eller borgen skall för att vinna bindande kraft underställas Konungens prövning och fastställelse (79 § 1 mom. LKL, 74 § 1 mom. LKS och 63 § 1 mom. lagen om kommunalstyrelse i Stockholm). Från regeln finnas vissa undantag, av vilka de viktigaste avse den s. k. underställningsfria lånerätten samt vissa ansvarighetsåtaganden för statslån (2 mom. av angivna lagrum). Kommunallagarnas bestämmelser om den underställningsfria lånerätten innebära, att kommun utan underställning äger upptaga lån med en löptid av högst *ett år* intill ett sammanlagt belopp motsvarande för stad, som ej deltagar i landsting, högst fyra gånger antalet skattekronor samt för annan kommun högst tre gånger samma antal.

Därutöver äger kommun att utan underställning upptaga lån — att återbetalas inom *fem år* och, därest lånetiden är mer än ett år, årligen avbetalas — till ett sammanlagt belopp, som varierar med utdebiteringen på det sätt, att, om den under nästföregående år fastställda utdebiteringen ej överstiger i kommun, som omhänderhar folkskoleväsendet, sju kronor och i annan kommun sex kronor, det sammanlagda lånebeloppet, likgiltigt om stad deltar i landsting eller ej, får motsvara högst tre kronor för varje skattekrona. Överstiger utdebiteringen sju respektive sex kronor per skattekrona, minskas lånerätten i motsvarande mån för att vid en utdebitering av tio respektive nio kronor helt upphöra. Har en kommun, som omhänderhar folkskoleväsendet, en utdebitering för löpande år å exempelvis kronor 8: 50 per skattekrona och ett skatteunderlag enligt under nästföregående år fastställd taxering av 100 000 skattekronor, utgör sålunda den underställningsfria »ettåriga» lånerätten 300 000 kronor och den »femåriga» 150 000 kronor.

Kommunernas rätt att utan underställning upptaga lån beskäres emellertid i större eller mindre grad genom bestämmelse om att lånerätten skall anses vara tagen i anspråk, om kommunen jämlikt lagen om kommunal fondbildning nyttjar medel från annan kommunen tillhörig fond än kassaförlagsfond i stället för belopp, som kommunen äger upplåna. Med lån jämställs borgen. Genom särskild bestämmelse har kommun vid förvärv av intecknad egendom utan underställningsskyldighet rätt att övertaga betalningsansvaret även för sådan i egendomen intecknad gäld, som är ställd att betalas inom längre tid än fem år eller i annan ordning.

Kommunallagskommittén framlade i betänkande den 4 februari 1952 (SOU 1952: 14) förslag till kommunallag m. m. I vad avser kommunernas lånerätt föreslog kommunallagskommittén slopande av den lånerätt, som i gällande lag gjorts beroende av skattetryckets höjd. I stället hade i förslaget den enbart på skatteunderlaget beroende underställningsfria lånerätten något utvidgats, varjämte kommun erhållit möjlighet att nyttja medel ur sina fonder, utan att den underställningsfria lånerätten därför skall anses tagen i anspråk.

Kommunallagskommittén framhöll till en början, att nu gällande bestämmelsers sammankoppling av upplåning och fondbildning på ett besvärande sätt har komplicerat den kommunala redovisningen och även i övrigt visat sig mindre lämplig. I detta hänseende nämnde kommittén, att det av gällande lagbestämmelser icke tydligt framginge vad som innefattades i uttrycket »nyttja fondmedel». Vidare kunde enligt kommittén mot de nuvarande bestämmelserna göras gällande, att det syntes inkonsekvent att nyttjandet av fondmedel återverkade på den fria lånerätten men ej nyttjandet av andra kommunen tillhöriga medel. Kommittén fortsatte:

Denna olikhet framträder särskilt vid jämförelse med reserverade medel å låne- och fondstat, vilka väsentligen äro av samma karaktär som fondmedel. Vidare kan framhållas, att vissa fonder — t. ex. hamnfond och gravunderhållsfond — äro undantagna från bestämmelserna i fondbildningsla-

gen, sålunda även från dess regler om fondmedels nyttjande. Det ter sig också egendomligt, att kommun äger genom beslut i vanlig ordning taga i anspråk medel ur t. ex. förnyelsefond eller försäljningsmedelsfond för anskaffande av anläggningstillgång men däremot icke tillfälligt nyttja medel ur dessa fonder för samma ändamål, om gränsen för den fria lånerätten därigenom skulle överskridas. Särskilt anmärkningsvärt är, att skatteregleringsfonden, som får användas för löpande behov, icke kan nyttjas t. ex. för fördelning av kostnaderna för anskaffning av en anläggningstillgång på några år, utan att den fria lånerätten tages i anspråk.

På bland annat nu anförda skäl föreslog kommunallagskommittén att den fria lånerätten icke skulle inskränkas, då kommun nyttjade egna till fonder avsatta medel. Den ökning av den fria lånerätten, som skulle bli en följd härav, kunde enligt kommittén givetvis motverkas genom att reglerna för densamma ändrades. Den nuvarande konstruktionen av dessa regler hade, erinrade kommittén, motiverats med att alla kommuner, således även de skattetyngda, borde ha tillgång till viss fri lånerätt för att tillgodose behovet av kassaförslag. För detta ändamål vore den av skattetrycket oberoende lånerätten i första hand avsedd. Därutöver kunde behov av fri lånerätt föreligga för att kommun skulle kunna på högst fem år fördela kostnaderna för finansiering av mera varaktiga tillgångar. Då en förutsättning härför ansetts vara, att kommunen har en stark ekonomi, hade den fria lånerätten delvis gjorts beroende av skattetrycket inom kommunen.

Kommunallagskommittén framhöll, att den av skattetrycket beroende fria lånerätten som en följd av den allmänna stegringen av kommunalskatten under senare år alltmer förlorat sin betydelse; ett mycket stort antal kommuner hade uppnått en utdebitering per skattekrona, som överstege de för denna del av den fria lånerätten angivna högsta gränserna. Kommittén erinrade, att dess förslag om att kommunerna skulle få rätt att nyttja fondmedel utan att den underställningsfria lånerätten därigenom inskränktes ställde frågan i ett nytt läge. Om detta förslag genomfördes, borde kommun icke äga att i samma omfattning som tidigare utan underställning upptaga lån. Begränsningen syntes lämpligen kunna ske på det sätt, att den av skattetrycket beroende lånerätten borttoges. De skäl, som föranlett en reglering av den fria lånerätten efter skattetrycket, kunde enligt kommittén åberopas även för att i stället anpassa den efter storleken av det kapital som en kommun samlat i fonder. Det syntes därför kommittén rimligt, att kommuner som förfogade över stora fonder skulle äga större möjligheter än andra kommuner, som icke på samma sätt stärkt sin ekonomi, att utan underställning täcka sitt behov av kassaförslag eller fördela kostnaderna för finansiering av anläggningstillgångar på högst fem år.

Beträffande reglerna för den fria lånerätt, som härefter skulle kvarstå, hade man enligt kommunallagskommittén att beakta, att den av 1950 års riksdag beslutade höjningen av de kommunala ortsavdragen komme att föranleda minskat kommunalt skatteunderlag. För att den fria lånerätten icke härigenom skulle beskäras, borde reglerna för densamma jämkas. Kommittén redogjorde för vissa statistiska undersökningar beträffande verkning-

arna å skatteunderlaget av ortsavdragsreformen. Med hänsyn till resultatet av dessa undersökningar föreslog kommittén, att de nu gällande gränserna för den av utdebiteringen oberoende lånerätten — fyra kronor per skattekrone för stad, som ej deltagar i landsting, och tre kronor per skattekrone i övriga kommuner — höjdes till sex respektive fyra kronor per skattekrone. Enligt kommittén borde lånerätten kunna avse lån, ställda att återbetalas inom fem år.

De nya reglerna om kommuns underställningsfria lånerätt skulle enligt kommitténs förslag intagas i den nya kommunallagen.

Kommunallagskommitténs betänkande har varit föremål för *remissbehandling*. Åtskilliga remissinstanser, däribland *kommunlåneutredningen*, tillstyrkte enligt vad som anföres i propositionen, i huvudsak kommitténs förslag om den underställningsfria lånerätten. Nämnda utredning uttalade, att läget inom ett stort antal kommuner för närvarande vore sådant, att nya bestämmelser om lånerätt av i huvudsak den av kommunallagskommittén angivna utformningen borde genomföras tidigare än vad kommittén förordat för den nya kommunallagens ikraftträdande. Kommunlåneutredningen föreslog därför, att bestämmelser av angivet innehåll skulle införas att gälla från och med den 1 juli 1953.

Svenska stadsförbundets styrelse förklarade sig i skrift till Kungl. Maj:t icke kunna godtaga den av kommunallagskommittén föreslagna utformningen av den underställningsfria lånerätten. Enligt styrelsens mening borde gränserna för lånerätten bestämmas till sex kronor per skattekrone för borgerlig kommun i allmänhet och till åtta kronor per skattekrone för stad, som ej deltagar i landsting. I andra hand hemställde styrelsen, att de för den nuvarande »femåriga» lånerätten gällande utdebiteringsgränserna provisoriskt måtte uppräknas till för stad, som ej deltagar i landsting, 14 kronor och för annan kommun 13 kronor per skattekrone. Stadsförbundets styrelse ansåg i likhet med kommunlåneutredningen, att de nya reglerna borde bringas i tillämpning den 1 juli 1953.

Statskontoret inkom med infordrat utlåtande över kommunlåneutredningens remissvar i fråga om kommunallagskommitténs betänkande samt över Svenska stadsförbundets styrelses framställning, varjämte *fullmäktige i riksbanken* och *fullmäktige i riksgäldskontoret* efter remiss avgåvo yttrandet i ärendet. Därvid förordade statskontoret och fullmäktige i riksgäldskontoret (majoriteten) en lösning av spörsmålen efter de av kommunallagskommittén uppdragna riktlinjerna. Fullmäktige i riksbanken funno, att kommunernas fria lånerätt i princip icke borde utvidgas utöver kommunallagskommitténs förslag, men förklarade sig tillika icke vilja motsätta sig, att gränserna för den underställningsfria lånerätten sattes till sex respektive åtta kronor i enlighet med det av Stadsförbundets styrelse framförda förslaget. Till sistnämnda förslag anslöt sig även en minoritet av fullmäktige i riksgäldskontoret. Fullmäktige i riksbanken underströko vikten av att kommunerna — med hänsyn till de svårigheter, som för närvarande föreläge för placering av kommunala reverslån samt emittering av obligationslån för

kommuner — icke gjorde andra kapitalkrävande investeringar än sådana, som bedömdes såsom oundgängligen nödvändiga.

Efter redogörelse för kommunallagskommitténs förslag i ifrågavarande del och för vad i övrigt anförts har *departementschefen* yttrat:

»För egen del finner jag i likhet med kommunallagskommittén och de hörda remissinstanserna, att den allmänna stegringen av kommunalskatten under senare år, varigenom den av skattetrycket beroende lånerätten alltmer förlorat i betydelse, jämte ortsavdragsreformens genomförande gjort en omläggning av reglerna för kommunernas underställningsfria lånerätt nödvändig. Såsom kommunlåneutredningen och stadsförbundets styrelse framhållit är likviditetsläget inom ett stort antal kommuner för närvarande sådant, att denna omläggning bör genomföras redan från den 1 juli 1953.

Vid en utökning av kommunernas fria lånerätt — som närmast avser att fylla kommunernas behov av kassaförlag och möjliggöra för dem att under kortare tid med lånemedel finansiera vissa investeringar — synes man böra gå fram med en viss försiktighet. Härvid bör i nuläget särskilt beaktas den inverkan på lånemarknaden, som en utvidgning av denna lånerätt kan komma att få. Den redan nu hårda konkurrensen om sparmedlen kommer givetvis att ytterligare skärpas av varje ökning av den fria lånerätten. Den av kommunallagskommittén föreslagna höjningen har av övervägande flertalet remissinstanser ansetts vara tillräcklig för kommunernas behov av kassaförlag m. m., särskilt mot bakgrunden av att kommunerna enligt förslaget även får använda sina fondmedel utan återverkan på den fria lånerätten.

För bedömande av innebörden av den ifrågasatta ytterligare ökningen av den underställningsfria lånerätten för städer, köpingar och landskommuner må anföras några siffror, som belyser vidgningen av lånerätten genom den föreslagna friheten för kommunerna att nyttja fondmedel utan att den underställningsfria lånerätten begränsas.

Vad gäller särskilda och tillfälliga fonder hade borgerliga kommunerna i köpingar och landskommuner vid utgången av år 1950 sammanlagt 159,7 milj. kr. i sådana fonder. För städerna utgjorde samma fonder vid utgången av år 1951 503,8 milj. kr. Med utgångspunkt från att dessa fonder icke nedgått sedan dess kan storleken av städernas, köpingarnas och landskommunernas särskilda och tillfälliga fonder i dagens läge antagas uppgå till omkring 660 milj. kr. Siffrorna avser endast de borgerliga kommunerna. I fråga om skatteregleringsfonderna föreligger en preliminär uppgift avseende utgången av år 1952. För städer, köpingar och landskommuner uppgick dessa fonder till ett belopp av tillhoppa 256 milj. kr. Till detta totalbelopp skall läggas i staterna för år 1953 gjorda avsättningar till skatteregleringsfond enligt 1952 års lag om skyldighet att avsätta medel till sådan fond, uppgående till 188 milj. kr. Ett ännu större belopp kommer att avsättas nästa år. Vid innevarande års utgång kan för dessa kommunala samfälligheter följaktligen beräknas finnas ett sammanlagt belopp av 445 milj. kr. i skatteregleringsfonder.

I dagens läge kan sålunda primärkommunerna formellt sett beräknas ha en ökad rätt att utan Kungl. Maj:ts särskilda lånetillstånd nyttja i runt tal 1 100 milj. kr. av egna fonder. Vad den reella ökningen av de underställningsfria lånemöjligheterna genom ändringen i fondbildningslagen blir torde vara svårt att säkert beräkna. Till en del har väl dessa fonder nyttjats enligt särskilda av Kungl. Maj:t lämnade lånetillstånd eller inom ramen för den nuvarande underställningsfria lånerätten, och det är icke troligt eller ens önskvärt att dessa lån nu kan flyttas över till kreditinrättningar. Vidare torde vissa kommuner utan lagligt stöd ha lånat ur sina fonder.

Härtill kommer det belopp, varmed den föreslagna höjningen av utdebiteringsgränsen ökat den underställningsfria lånerätten, och som enbart för storstäderna utanför landsting innevarande år uppgår till 137 milj. kr. För övriga städer kan motsvarande ökning beräknas till omkring två milj. kr.

Med hänsyn till vad som sålunda anförts finner jag mig böra förorda, att frågan om kommunernas underställningsfria lånerätt löses på sätt kommunallagskommittén föreslagit samt att detta förslag bringas i tillämpning redan från och med den 1 juli 1953.

I detta sammanhang vill jag erinra om vad fullmäktige i riksbanken anför i fråga om vikten av att kommunerna — med hänsyn till de svårigheter, som för närvarande föreligger för placering av kommunala reverslån samt emittering av obligationslån för kommuner — icke gör andra kapitalkrävande investeringar än sådana, som bedömes såsom oundgängligen nödvändiga.

I enlighet med de här angivna riktlinjerna har inom finansdepartementet upprättats förslag till lagar angående ändrad lydelse av 79 § 2 mom. lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet och motsvarande lagrum i lagen om kommunalstyrelse i stad och den för Stockholm gällande kommunallagen samt angående ändrad lydelse av 8 § lagen den 6 december 1946 (nr 727) om kommunal fondbildning. Ändringarna av nu nämnda lagar är avsedda att provisoriskt gälla intill dess den nya kommunallagstiftningen på grundval av kommunallagskommitténs förslag genomförts.»

Motionärerna ha åberopat framställningen från Stadsförbundets styrelse. De ha därvid anför, att fondmedlen i kommunerna icke betraktades som dött kapital utan gjordes fruktbarande i rörelsen. När anslaget för oförutsedda behov och andra tillgängliga medel disponerats, måste sålunda, fortsätta motionärerna, tilläggsanslag och andra oförutsedda utgifter tillfälligt finansieras med vad som återstode av kommunens likvida medel, däribland innestående fondkapital. Att kommun råkar ut för likviditetskris, innebär enligt motionärerna att kommunen förbrukat sina likvida medel, fondmedlen inbegripna. Motionärerna göra gällande, att därför den i propositionen föreslagna möjligheten att nyttja fondmedel, utan att den underställningsfria lånerätten beskärdes, icke hade den betydelse för likviditetsproblemets lösning, som departementschefen antagit. Den ökning i den underställningsfria lånerätten, som höjningen från tre kronor till fyra kronor för kommuner i allmänhet och från fyra till sex kronor för städer utanför landsting skulle

innebära, komme emellertid, framhållas i motionerna, icke att sakna betydelse; men medan ökningen för de sex städerna utanför landsting skulle uppgå till 137 miljoner kronor, skulle den för övriga städer inskränka sig till två miljoner kronor. För åtskilliga städer komme de nya reglerna otvivelaktigt att beskära möjligheterna att utan tillstånd upptaga lån. Avslutningsvis ha motionärerna framhållit att, om stor vikt tillmättes de av departementschefen anförda betänkligheterna, en kompromissväg kunde väljas, innebärande att för kommuner, som deltaga i landsting, den underställningsfria lånerätten höjdes till fem kronor per skattekrona.

Ansvarighetsåtaganden beträffande lån av statsmedel m. m.

Gällande bestämmelser om kommuners borgensåtaganden beträffande lån av statsmedel innehållas i 79 § 2 mom. LKL, 74 § 2 mom. LKS och 63 § 2 mom. lagen om kommunalstyrelse i Stockholm. Enligt dessa lagrum äger kommun, utan att Konungens beslut om fastställelse därå erfordras, i enlighet med gällande bestämmelser om egnahemslån och förbättringslån samt om tertiärlån och tillägglån för flerfamiljshus åtaga sig ansvarighet gentemot staten för lån, som av statsmedel beviljas annan än kommunen; dock skall kommuns beslut att ikläda sig borgen för tertiärlån eller tillägglån åt allmännyttigt bostadsföretag, vilken enligt bestämmelserna må godtagas i stället för inteckningssäkerhet, underställas Konungens prövning.

De åsyftade bestämmelserna om egnahemslån och förbättringslån återfinnas i kungörelsen den 30 juni 1948 (nr 546) om egnahemslån och förbättringslån (egnahemslånekungörelsen). Tertiärlån och tillägglån regleras av kungörelsen den 30 juni 1948 (nr 587) om tertiärlån och tillägglån för flerfamiljshus (tertiärlånekungörelsen).

De ifrågavarande stadgandena i kommunallagarna tillkommo år 1949, sedan bostadsstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt, att spørgsmålet angående underställningsskyldighet beträffande kommuns beslut att ikläda sig ansvarsåtaganden jämlikt egnahemslåne- och tertiärlånekungörelserna måtte upptagas till prövning. De förslag rörande befrielse från underställning av beslut om kommunala ansvarsåtaganden, som framlades av bostadsstyrelsen, överensstämde i huvudsak med de sedermera vid 1949 års riksdag antagna bestämmelserna. Därutöver hade bostadsstyrelsen emellertid ifrågasatt underställningsfrihet beträffande kommuns beslut om borgen å enligt affärsrättsliga grunder tillhandahållet byggnadskreditiv till flerfamiljshus, som uppfördes med stöd av preliminärt beviljat statligt tertiärlån.

I proposition nr 110 till 1949 års riksdag, vari förslag framlades till förevarande bestämmelser i kommunallagarna, sade sig departementschefen finna övervägande skäl tala för att ståndpunktstagandet till frågan om underställningsfrihet för beslut om borgensteckningar för byggnadskreditiv uppsköttes, tills den allmänna omprövningen av kommunallagarnas regler om underställningsskyldighet komme till stånd.

Jämlikt 79 § 2 mom. sista stycket LKL, 74 § 2 mom. sista stycket LKS och 63 § 2 mom. sista stycket lagen om kommunalstyrelse i Stockholm skall av Konungen meddelat beslut att bevilja kommun lån av statsmedel anses innefatta jämväl tillstånd att upptaga lånet.

Kommunallagskommittén anförde i sitt betänkande, att enligt kommitténs mening vissa skäl talade för att borttaga eller åtminstone lindra underställningsplikten beträffande beslut om borgen å kreditiv åt byggnadsföretag, för vilket utginge statligt tertiärlån. Kommittén avstod emellertid från att framlägga förslag i antydd riktning, efter vad det vill synas huvudsakligen av formella skäl, och anförde, att slutlig ställning icke kunde tagas till utformningen av stadgandena om kommuns rätt att göra ansvarsåtaganden, förrän hithörande spörsmål utretts i särskild ordning.

I fråga om de gällande bestämmelserna om underställningsfrihet för ansvarighetsåtaganden, vilka bestämmelser återgivits ovan, föreslog kommittén en mindre genomgripande ändring.

I sammanhang med frågan om underställningsfrihet för ansvarighetsåtaganden behandlade kommunallagskommittén frågan om rätt för kommun att utan Kungl. Maj:ts tillstånd upptaga lån i sådana fall, då lånet utgår av statsmedel och sålunda beviljas av statlig myndighet. Där beviljandet av lån från staten ankommer på Kungl. Maj:t, förefinnes redan nu, såsom tidigare nämnts, en sådan rätt för kommunerna, i det att av Konungen meddelat beslut att bevilja kommun lån av statsmedel skall anses innefatta jämväl tillstånd att upptaga lånet. Däremot erfordras på vanligt sätt Kungl. Maj:ts tillstånd till upptagande av lån, som beviljas av annan statsmyndighet.

Kommittén uttalade, att en allmän regel om befrielse från underställning, då kommun upptager lån av statsmedel, syntes betänkelig. Kommittén fortsatte:

Även om det förutsattes, att de lånebeviljande myndigheterna underrätta finansdepartementet om alla utlämnade kommunlån, torde en regel av det ifrågasatta innehållet vara ägnad att minska möjligheterna till central kontroll över den kommunala lånefinansieringen. Särskilt i nuvarande läge, då man överväger att effektivisera denna kontroll genom att inrätta ett allmänt kommunalt finansråd såsom remissinstans i underställda låneärenden, torde saknas anledning att slå in på den antydda vägen.

Kommunlåneutredningen underströk i sitt tidigare berörda remissutlåtande över kommunallagskommitténs betänkande önskvärdheten av förenklningar i förfarandet vid kommunernas åtaganden till stöd för bostadsbyggandet och fann, enligt vad som anföres i utlåtandet, icke anledning förordna, att lättningen beträffande borgensteckning för byggnadskreditiv ånyo ställdes på framtiden. Starka skäl talade enligt utredningen för underställningsfrihet beträffande borgensteckning för byggnadskreditiv åt allmännyttiga och andra bostadsföretag, som godkänts för statlig belåning. I denna fråga yttrade utredningen vidare:

För det första innebär Kungl. Maj:ts prövning av sådana ärenden normalt endast en formell, rent schablonmässig granskning. Det föreligger varken

något behov av eller praktiska möjligheter till sakprövning, sedan de särskilda byggnadsföretagens kostnader och finansiering prövats av bostadsstyrelsen eller vederbörande länsbostadsnämnd. Arten av Kungl. Maj:ts prövning framgår därav, att tillstånden under senare år i stigande utsträckning avsett generell rätt för kommuner, som så beslutat, att intill visst belopp teckna borgen för byggnadskreditiv på vissa villkor. Nämda belopp ha ofta varit mycket betydande och endast begränsats, där de uppenbarligen överstigit behovet. För det andra innebär underställning av sådana ärenden ur kommunernas synpunkt en onödig omgång och för berörda statsmyndigheter — finansdepartementet och bostadsstyrelsen — en icke obetydlig arbetsbelastning.

Kommunlåneutredningen framhöll i remissutlåtandet vidare, att i huvudsak samma principiella skäl, som kunde åberopas i fråga om borgensteckning för byggnadskreditiv, talade även för underställningsfrihet beträffande beslut om borgensteckning för sekundärlån för bostadsföretag, till vilket tertiärlån beviljats. Vid beslut om tertiärlånet uppställer nämligen, enligt vad utredningen framhöll, bostadsstyrelsen villkor, som reglera det underliggande sekundärlånets storlek och belägenhet, amorteringstider och räntefot, varför Kungl. Maj:t i praktiken icke kan ingå på någon sakprövning.

Utredningen förordade att i lagen lämnades Kungl. Maj:t befogenhet att för vissa ärenden eller grupper av ärenden meddela generella lånetillstånd.

I sitt utlåtande behandlade kommunlåneutredningen även frågan om kommunernas rätt att utan tillstånd av Kungl. Maj:t upptaga lån i fall, då lån utgår av statsmedel. Utredningen framhöll i denna fråga, att prövningen av här ifrågavarande ärenden i praktiken — i lika hög grad som beträffande borgen för byggnadskreditiv och sekundärlån — vore formell. Det kunde enligt utredningens uppfattning icke gärna komma i fråga, att lån, som beviljats av statsmyndighet på i vederbörande författning angivna villkor, skulle annat än i mycket begränsade undantagsfall vid Kungl. Maj:ts lånetillståndsprövning förvägras kommunen. Därest fråga skulle uppkomma om inskränkning i kommunernas upplåning i ifrågavarande del, torde denna lämpligast åstadkommas genom direktiv till vederbörande lånebeviljande myndighet. Utredningen föreslog därför, att underställningsfrihet skulle kunna på de villkor och i den omfattning Konungen bestämde medgivnas även för nu nämnda lån.

Kommunlåneutredningen uttalade vidare, att ett dylikt bemyndigande för Kungl. Maj:t att borttaga underställningsskyldigheten för vissa statslån skulle tagas i anspråk närmast beträffande av bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnder beviljade lån. Utredningen underströk, att självfallet endast lån av för särskilt ändamål anvisade medel avsåges och icke sådana fall, där myndigheter såsom riksbanken och generalpoststyrelsen bedreve vanlig låneverksamhet och icke utövade en speciell låneprövning.

Även de i detta avsnitt ifrågavarande ändringarna borde enligt utredningen träda i kraft den 1 juli 1953.

Kommunlåneutredningen framhöll slutligen, att de föreslagna stadgandena givetvis förutsatte, att Kungl. Maj:t utfärdade föreskrifter angående den utsträckning i vilken borgensteckningen för byggnadskreditiv och andra an-

svarsåtaganden för bostadsföretag liksom lån av statlig myndighet vore underställningsfria.

Kommunlåneutredningens nu redovisade förslag tillstyrktes eller lämnades utan erinran av *statskontoret, fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret.*

Departementschefen har, efter det han redogjort för vad kommunallagskommittén och kommunlåneutredningen uttalat i de frågor, som behandlas i nu förevarande avsnitt, anfört, att, då allmän enighet rådde om nödvändigheten att öka bostadsbyggandet och då ett genomförande av kommunlåneutredningens förslag skulle förenkla formerna för bostadsproduktionens finansiering, han för sin del icke hade något att invända mot att utredningens förslag genomfördes. Departementschefen framhöll därefter, i anslutning till ett uttalande i remissutlåtandet av fullmäktige i riksgäldskontoret, att några påtagliga olägenheter av att borttaga underställningsplikten beträffande kommunernas borgensteckning för byggnadskreditiv åt bostadsföretag, till vilket utginge statligt lån, icke torde vara att befara. I fråga om borgen för sekundärlån ävensom övriga i detta avsnitt behandlade förslag yttrade departementschefen:

»Någon risk för att kommunerna i större utsträckning skall engagera sig beträffande borgensteckning för sekundärlån för bostadsföretag, till vilket statligt tertiärlån beviljats, torde knappast föreligga. Vad gäller kommuns upptagande av lån, som beviljats av statsmyndighet på i vederbörande författning angivna villkor, ligger det i sakens natur, att Kungl. Maj:ts prövning av kommuns ansökan om tillstånd att upptaga dylikt lån måste bli av övervägande formell natur. Den av kommunlåneutredningen i denna del förordade lösningen synes mig därför medföra praktiska fördelar för såväl de statliga myndigheterna som kommunerna. Jag torde sedermera, därest nu framförda förslag godtages av riksdagen, få för Kungl. Maj:t framlägga förslag om föreskrifter angående den utsträckning i vilken borgensteckningen för byggnadskreditiv och andra ansvarsåtaganden för bostadsföretag liksom lån av statlig myndighet må vara underställningsfria.

De nu tillstyrkta ändrade reglerna har inarbetats i de förut omnämnda, inom finansdepartementet upprättade förslagen till lagar angående ändrad lydelse av 79 § 2 mom. kommunallagen för landet och motsvarande lagrum i kommunallagarna för städerna.»

Utskottet.

Propositionens förslag rörande *den underställningsfria lånerätten* innebär i sina huvuddrag, att den av skattetrycket beroende lånerätten skall avskaffas och jämte den nuvarande »ettåriga» lånerätten ersättas med en allenast på skatteunderlaget beroende lånerätt, som skall avse lån att återbetalas inom fem år, ävensom att nyttjande av fondmedel icke skall inskränka lånerätten. Enligt utskottets uppfattning är förslaget i nu angivna delar väl

avvägt. Utskottet anser vidare bestämmelserna tillfredsställande i tekniskt avseende; de torde sålunda vara lättare att tillämpa än de nuvarande reglerna.

I propositionen föreslås — i anslutning till vad kommunallagskommittén förordat i sitt förslag till kommunallag — att lån skola kunna utän underställning upptagas intill ett sammanlagt belopp motsvarande för stad som ej deltagar i landsting sex kronor per skattekrona och för annan kommun fyra kronor per skattekrona. Propositionen åsyftar i förevarande del bland annat en anpassning av reglerna om kommunernas underställningsfria lånerätt till det läge, som uppstått genom den allmänna höjningen av den kommunala utdebiteringen. Behovet av en dylik anpassning synes utskottet ha blivit mera framträdande, sedan kommunallagskommitténs förslag i förevarande del utarbetades. Även i övrigt torde vägande skäl numera tala för en något vidare ram för den underställningsfria lånerätten än vad som föreslås i propositionen. Utskottet vill i detta sammanhang hänvisa till att fullmäktige i riksbanken icke motsatt sig att gränserna för den underställningsfria lånerätten sattes till åtta respektive sex kronor per skattekrona, såsom motionärerna sedermera förordat. Utskottet anser alltså i likhet med motionärerna, att den underställningsfria lånerätten kan vidgas utöver vad som föreslagits i propositionen; en maximering av lånerätten till sju respektive fem kronor per skattekrona innebär enligt utskottets uppfattning en lämplig avvägning.

Mot *övriga i propositionen framlagda förslag* har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen — med förklarande att förevarande proposition icke kunnat i oförändrat skick bifallas — i anledning av propositionen ävensom motionerna I: 393 och II: 486 måtte för sin del antaga de i propositionen framlagda lagförslagen med de ändringarna *att* i 79 § 2 mom. första stycket lagen den 6 juni 1930 om kommunalstyrelse på landet orden »utdebitering av *fyra* kronor» utbytas mot orden »utdebitering av *fem* kronor»; *att* i 74 § 2 mom. första stycket lagen samma dag om kommunalstyrelse i stad orden »utdebitering av *sex* kronor» utbytas mot orden »utdebitering av *sju* kronor» och orden »utdebitering av *fyra* kronor» utbytas mot orden »utdebitering av *fem* kronor»; *samt att* i 63 § 2 mom. första stycket lagen den 15 juni 1935 om kommunalstyrelse i Stockholm orden »utdebitering av *sex* kronor» utbytas mot orden »utdebitering av *sju* kronor».

Stockholm den 23 april 1953.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Karl August Johanson, Elmgren, Gustav Emil Andersson, Englund, Herlitz, Lindén, Hällgren, Fritiof Karlsson, Sandberg och Bergvall*; samt

från andra kammaren: herrar Hallén, Pettersson i Norrgård, Fast, Norén, Spångberg, Jonsson i Haverö, Olsson i Mora*, Nilsson i Göingegården*, Hammar och Dahlén.

---

* Ej närvarande vid justeringen.